

“Hi ha ganes de sortir del camí que ve marcat”

Fotografiada divendres al migdia al centre de la 'banyolinitat': la plaça Major de la capital del Pla de l'Estany, davant de la parada del Tren Pinxo QUIM PUIG.

Pel que s'ho mira de fora pensa que ha de ser l'estany però pels que s'ho han mirat i miren des de dins és la plaça Major de Banyoles. Porxada i una de les més boniques del país segons Josep Pla, és el símbol identitari, el d'un carnet de banyolinitat, marc mental i no document físic. Des d'aquest melic del món, cofoi com tots els petits mons que giren sobre si mateixos, la conversa amb la politòloga banyolina, màster en relacions internacionals per la UAB, professora associada de la UdG i tècnica de projectes pedagògics de la fundació Fundesplai, Kumba Sakoli Sakoli (Banyoles, 1997), versa sobre la identitat i què significa la banyolinitat.

Per què polítiques? Quan ets una persona que és minoria en un municipi com Banyoles, quan prens consciència del teu procés de socialització, quan prens consciència de l'autoritat, que hi ha un ells i un nosaltres, et comences a fer moltes preguntes. Aquestes preguntes a secundària tenen alguna explicació. Per exemple, amb la separació a les classes. A Banyoles es va combatre la segregació escolar i hi ha un pla d'escolarització extensiva. Però a dins de les escoles es forma una segregació, així passava a la meua època. Ara les classes són més diverses i és més difícil. Però

a secundària es veu molt. S'agrupa una classe més homogènia en el sentit cultural, etnològic, de creences, i un altra classe és més diversa amb pares de diferents procedències. Et genera preguntes i pots pensar que passa perquè compartiu les mateixes creences o cultura. Però quan veus que passa després de quart d'ESO quan aquests alumnes se'n van a fer cicles formatius o a treballar, et preguntes per què t'estan preparant, dirigint, enfocant cap a un determinat lloc en la societat. En canvi, a les classes més homogènies els dirigeixen cap a la vida acadèmica o estudis superiors. Aquestes preguntes que et fas, per què ells, per què nosaltres, tenen resposta. Hi ha una barrera estructural que comporta etiquetes, prejudicis que t'encaminen a una tria que potser tu no has fet però per la teva fisonomia i pels teus orígens. Aquesta barrera estructural, aquest ells i nosaltres del qual parla, aquesta separació és una qüestió cultural? No. Cap al 2000 hi va haver una consciència institucional de la multiculturalitat d'aquests fluxos migratoris extracomunitaris i es van fer accions per divulgar-ho amb entitats. “Segur que és un fet cultural el que ens separa?”, es demanen les persones racialitzades, si se les pot anomenar així. Potser hi ha altres variables: la racial, l'ètnica... Econòmica? l'econòmica. El fet que hi hagi aquesta multiculturalitat indica que és una migració econòmica. S'emigra per tenir un futur millor i millors oportunitats. Però segur que les diferències són només socioeconòmiques? Són persones instal·lades aquí des de fa més de quaranta anys i segueixen al mateix barri, en les mateixes feines... segur que només es tractava d'una qüestió cultural o econòmica? S'ha vist que no. El quid de la qüestió és que aquestes persones, si se'ls pot anomenar racialitzades, arrossegaven fets estructurals històrics. Estem parlant de l'esclavitud, del colonialisme... que és a partir d'on s'han creat tants estereotips i etiquetes, tants prejudicis contra aquestes persones. I d'aquí ve el perquè, no només culturalment, compartim un mateix vincle, que no té res de dolent, sinó l'impacte que té tenir prejudicis contra aquestes persones, que ens fa dir que no són capaces de fer la mateixa feina o estar en la mateixa posició que les persones, anomenem-les, autòctones. Per tot això em vaig decantar per polítiques. Entenc que va rebre suport familiar. L'entorn l'ha influït? De moltes maneres.

Tenir germanes més grans ha estat un gran suport i per part de pare i mare no he trobat reticències. Però en aquest sentit puc entendre que hi ha casos en què n'hi pot haver pel següent. Han vingut i han treballat en feines i en un entorn hostil algunes vegades perquè han patit racisme. Els fills hem pres consciència reivindicativa que els pares no tenen perquè intenten comprendre la situació. Els fills d'immigrants l'entendem però ens neguem. Abans d'emigrar els pares no havien anat a l'escola i comprendre el sistema educatiu suposa, en molts casos, una dificultat. Els fills s'han alliberat d'aquesta por? Sí, perquè hem compartit aules amb les persones diguem-ne autòctones. Hem viscut el mateix. I ens neguem a no poder estar en la mateixa posició. Diria que hi ha una petita gran revolució silenciosa en aquest aspecte? De voler sortir d'aquest petit món que ve donat pel que ets, sí. No diria tant revolució sinó ganes de canvi, de transformar, de no seguir l'estatu quo que se'ns marca pel fet de ser dona negra... Són ganes de sortir i desenvolupar-se a títol personal. Amb relació a les reticències que comentaves, m'agrada comparar-ho, quan em feu aquestes preguntes, amb com era la població catalana i la seva mentalitat abans. També no vull que es confongui amb el valor que la meua comunitat, el meu entorn, dona a l'estudi, a l'educació. Té més a veure amb la por, el desconeixement del sistema educatiu, i no amb el fet de no seguir una vida acadèmica. En relació amb els prejudicis i la mirada, ha notat canvis a la Banyoles actual? És una mirada molt eurocentrista que impedeix veure que la cultura de l'altre és igual de vàlida. En una mateixa cultura hi pot haver moltes diferències ideològiques, posicions més o menys conservadores, progressistes. No s'ha d'inferioritzar cap cultura. I així neix el racisme. Hi ha un fet estructural històric, que és el colonialisme i l'esclavitud amb tots els prejudicis que comporta, i aquest altre fet cultural que ens ha esbiaixat la visió en no ser capaços de veure l'altre com un igual i aprendre i veure-ho com una oportunitat per enriquir-se. Som a la plaça Major. És la frontissa de dues Banyoles? És una qüestió fonamental. Per què no hi ha un acostament entre banyolins? L'urbanisme de Banyoles, els barris segregats, expliquen molt bé per què hi ha hagut aquesta voluntat de separació. Quines conclusions hi ha a 'Els banyolins d'avui', publicat pels Quaderns, per poder treure'n alguna lliçó? Explora i analitza aquestes dues onades migratòries. El que hem fet és també comparar-les, extreure'n avantatges i inconvenients. També hi ha una part final que convida el lector a la reflexió i al debat de quina Banyoles tenim, quina és la realitat demogràfica, i com podem construir convivència. Som tres autors, tres perfils de diferents generacions i processos de socialització, que hi aportem el nostre testimoni, trets biogràfics. Som tres perfils, en Salvador Martí, en Miquel Aguirre i jo, i cadascú explica com viu la seva banyolinitat. I com viu la seva 'banyolinitat'? Encara que l'objectiu del llibre sigui convidar els banyolins i banyolines a la reflexió sobre quina realitat social viuen i acostar-nos una mica, que és un tret essencialíssim de qualsevol societat, no és tant el fet de ser banyolí, que és quelcom molt propi, personal, sinó el reconeixement, que l'altre et valdi com a tal. Jo m'ho crec. Jo sé que ho soc. Em sento banyolina. La qüestió és el reconeixement ple i no parcial. En certs àmbits em veig amb l'obligació i la necessitat de dir que soc banyolina, de reafirmar la meua banyolinitat, perquè hi ha parts de mi que potser no es reconeixen com a tal, o gairebé totes. El cas d'adreçar-se a mi en castellà, per exemple. Tothom a Banyoles parla català. Qui ho fa vol dir que no em reconeix com una banyolina de ple dret. La qüestió, però, és quines altres identitats tenen cabuda en el fet de ser banyolina. És a dir: pot ser banyolina una dona negra, d'origen gambià, que celebra la Festa del Xai, fa el ramadà i celebra Sant Martíria? Es pot ser banyolí amb els ulls blaus, la pell pàl·lida i anar a l'església ortodoxa? Ja no és el fet migratori, el de viure a la ciutat. No convido a definir què és ser banyolina sinó quines altres possibilitats hi ha o quantes identitats s'hi poden incloure. De les dues migracions, quins avantatges i inconvenients n'han extret? Tot i ser migració econòmica totes dues, la diferència és la pell i la targeta de ciutadania, la qüestió legal. La primera migració té un ascens social i hi ha barreja, tot i que en el seu moment van patir discriminació, però no hi ha cap barrera, no hi ha un ells i un nosaltres. En la segona onada no hi ha aquest avenç, hi ha un estancament econòmic per tot el que comentava abans. Algun referent a l'escola, un professor que la marqués? L'escola és un pilar fonamental, clau. I ha de ser antiracista, diversa i inclusiva. En el meu cas, a secundària vaig tenir molt bons referents. També l'entorn, a casa, va ser molt estricte, en el sentit que havia d'estudiar, fer els deures, etc. En l'adolescència estàs molt perduda. I reforça molt el fet que et reconeguïn l'esforç, l'evolució que fas en l'aprenentatge. I, en aquest sentit, sobretot la tutora que vaig tenir a 1r d'ESO a l'institut Pla de l'Estany em va donar molta empenta. També és cert que hi havia professors que et dirigien als cicles formatius i això desmotivava molt. Què ha suposat la universitat? Un altre escenari. En la nostra promoció hi havia molta diversitat però també

existeix aquesta mirada amb prejudicis, en alguns casos. Al final acabes trobant el teu lloc, especialment els referents de docents que he tingut. No he pogut tenir millors professors. És una etapa molt plena, segura i lliure. La universitat ha significat un espai de pensament crític, que t'escolta. Fa poc que soc professora associada, m'agrada la vida acadèmica i m'agrada la docència. Parlo de canvi i penso que es fa des d'aquests espais. Com a professora associada, se sent quota? Per la variant racial? Els docents que he tingut tenen ganes de canvi i de transformació social. Al final fem ciències socials i estudiem polítiques públiques, rols i dinàmiques de poder, actors, i si volem fer el canvi cal que hi hagi una aposta i el departament de ciència política de la UdG la té: exestudiants amb noves visions... A la universitat hi ha d'haver presència de la realitat social. I la represento però també soc competent en l'àmbit d'acadèmia. Als mitjans, els sorprèn el titular: dona negra musulmana i professora universitària. Però els mitjans teniu un paper important, fer-la visible. Ara per ara és necessari fer-ho per trencar estereotips i prejudicis. Explicar que s'integra persones racialitzades i no només treballen en supermercats o en fàbriques, sinó que són capaces de posar-se davant d'una classe i explicar com s'estructura el món.

Publicat a:

-El Punt Avui. Girona 17-04-2023, Pàgina 20

-El Punt Avui. Nacional 17-04-2023, Pàgina 20

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/societat/article/5-societat/2278199-hi-ha-ganes-de-sortir-del-cami-que-ve-marcad.html>